

Bölüm 6

ŞİZOID KİŞİLİK BOZUKLUĞU ETİYOLOJİSİ ÜZERİNE BİR DERLEME

İsa ÇAKIR¹
Yusuf BİLGE²

GİRİŞ

Şizoid kişilik bozukluğunun (KB) tarihi psikolojinin erken dönemlerine kadar uzanır. Erken dönem teorisyenleri bütüncül bir şizoid kişilik tanımlamaktansa şizoid kişiliğin farklı yönlerini vurgulayan açıklamalarda bulunmuşlardır. Erken dönem teorisyenlerinden birisi olan Ribot (1986), şizoid kişiliğin bir özelliği olan “Anhedoni” kavramını ortaya atmıştır. Ribot’un bir trans hali olan ağrı hissetmeme durumu yani analjeziye atıfta bulunarak sunduğu anhedoni kavramı, zevki deneyimleme yetisinin zayıflaması, körelmesi ya da yitmesini ifade eder. Şizoid kişiliğe yakın bir başka tanımlama da Kraeplinden (1896; akt. Zec, 1995) gelmiştir: “Demantia Praecox”. Kraeplin Prematür Demans (PD) anlamına gelen bu tanımlamayı şizofreni anlamında kullanmaktadır ve bu kavram çocuklukta arkadaşlık kurma kabiliyetine sahip olmayan sessiz, utangaç ve uysal bir öykü geçmişine sahip vakalara işaret eder. Birçok PD vakasını muayene eden Hoch (1909), bu hastaların bazılarının kendisinin “içine kapanmış (shut-in) kişilik” adını verdiği belli kişilik özellikleri taşıdığını fark etmiştir ve bu kişilik özelliklerine sahip olan hastaların manik bir PD’den çok daha sakin ve içe çekilmiş bir PD geliştirmeye eğilimli olduğunu yazmıştır. Kretschmer’e (1925; akt. Miller, Useda, Trull, Burr ve Minks-Brown, 2002) göre şizoid kişiliğin içe dönüklüğü, diğer insanlardan kopmuş olmalarının doğal sonucudur.

Şizoid kavramını ilk kullanan araştırmacı şizofreninin de isim babası olan Blueler’dir (1908; akt. Millon, 1999/2019). Blueler, boyutsal bir bakış açısıyla ile şizoid kişiliğin herkeste bulunduğu ve şizofreni hastalarında bu özelliğin kritik boyutlara ulaştığı fikrini savunmuştur. Bleuler, orta şiddetteki şizoidleri içine kapanık, kayıtsız, şüpheli, tartışma kapasitesi olmayan, donukluklarıyla barışık kişiler olarak betimlemiştir.

¹ Araştırma Görevlisi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, isa.cakir@izu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-4046-6089

² Dr. Öğretim Üyesi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, yusuf.bilge@izu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0003-2754-9119

KAYNAKÇA

- Akhtar, S. (1987). Schizoid personality disorder: A synthesis of developmental, dynamic, and descriptive features. *American Journal of Psychotherapy*, 41(4), 499-518.
- American Psikiyatri Birliği. (2013). Ruhsal bozuklukların tanıs ve sayımsal elkitabı, *Beşinci Baskı (DSM-5), Tam ölçütleri başvuru elkitabı*. (E. Köroğlu, Çeviri Ed.) Ankara: Hekimler Yayın Birliği.
- Bartholomew, K. ve Horowitz, L. M. (1991). Attachment styles among young adults: a test of a four-category model. *Journal of personality and social psychology*, 61(2), 226.
- Beck, A. T., Davis, D. D. ve Freeman, A. (Eds.). (2015). *Cognitive therapy of personality disorders*. Guilford Publications (Orijinal çalışma basım tarihi 1990)
- Bilge, Y., & Bilge, Y. (2019). Ergenler için Psikolojik Bozukluklar Envanteri'nin (EPBE) revizyon çalışması-II: Kişilik bozuklukları formu ve kişilik bozuklukları görülme sıklığı. *Klinik Psikiyatri*, 22, 206-218.
- Cloninger, C. R. (1987). A systematic method for clinical description and classification of personality variants: A proposal. *Archives of general psychiatry*, 44(6), 573-588.
- Coolidge, F. L., Estey, A. J., Segal, D. L. ve Marle, P. D. (2013). Are alexithymia and schizoid personality disorder synonymous diagnoses?. *Comprehensive psychiatry*, 54(2), 141-148.
- Fairbairn, W. R. D. (1994). *Psychoanalytic studies of the personality*. Psychology Press.
- Göker, C., Öner, Ö. ve Özsan, H. (2007). Şizoid kişilik bozukluğu. *Türkiye Klinikleri Dahili Tıp Bilimleri Dergisi*, 3(12), 24-29.
- Grant, B. F., Hasin, D. S., Stinson, F. S., Dawson, D. A., Chou, S. P., Ruan, W. ve Pickering, R. P. (2004). Prevalence, correlates, and disability of personality disorders in the United States: results from the National Epidemiologic Survey on Alcohol and Related Conditions. *The Journal of clinical psychiatry*.
- Guntrip, H. (2018). *Schizoid phenomena, object relations and the self*. Routledge. (Orijinal çalışma basım tarihi 1992)
- Hoch, A. (1909). A study of the mental make-up in the functional psychoses. *The Journal of Nervous and Mental Disease*, 36(4), 230-236.
- Hummelen, B., Pedersen, G., Wilberg, T. ve Karterud, S. (2015). Poor validity of the DSM-IV schizoid personality disorder construct as a diagnostic category. *Journal of personality disorders*, 29(3), 334-346.
- Kalus, O., Bernstein, D. P. ve Siever, L. J. (1993). *Schizoid Personality Disorder: A Review of Current Status and Implications for DSM-IV*. *Journal of Personality Disorders*, 7(1), 43-52.
- Kendler, K. S., Czajkowski, N., Tambs, K., Torgersen, S., Aggen, S. H., Neale, M. C. ve Reichborn-Kjennerud, T. (2006). Dimensional representations of DSM-IV cluster A personality disorders in a population-based sample of Norwegian twins: a multivariate study. *Psychological Medicine*, 36(11), 1583-1591.
- Kernberg, O. (1967). Borderline personality organization. *Journal of the American Psychoanalytic Association*, 15(3), 641-685.
- Kernberg, O. F. (1970). A psychoanalytic classification of character pathology. *Journal of the American Psychoanalytic Association*, 18(4), 800-822.
- Khan, M. M. R. (1963). The concept of cumulative trauma. *The psychoanalytic study of the child*, 18(1), 286-306.
- Klein, M. (1946). Notes on some schizoid mechanisms. *Projective identification: The fate of a concept*, 19-46.
- Kohut, H. (2013). *The analysis of the self: A systematic approach to the psychoanalytic treatment of narcissistic personality disorders*. University of Chicago Press. (Orijinal çalışma basım tarihi 1971).
- Kretschmer, E. (1925). *Physique and Character*. Harcourt Brace, New York.
- Lally, M. ve Valentine-French, S. (2019). *Lifespan development: A psychological perspective*. (01/08/2020 tarihinde <https://open.umn.edu/opentextbooks/text-books/lifespan-development-a-psychological-perspective> adresinden ulaşılmıştır).

- Levy, K. N. (1993, Mayıs), *Adult attachment styles and personality pathology*. Amerikan Psikiyatri Derneği Sunumu, San Francisco.
- Levy, K. N. (2005). The implications of attachment theory and research for understanding borderline personality disorder. *Development and psychopathology*, 17(4), 959-986.
- Lyddon, W. J. ve Sherry, A. (2001). Developmental personality styles: An attachment theory conceptualization of personality disorders. *Journal of Counseling & Development*, 79(4), 405-414.
- Lynam, D. R. ve Widiger, T. A. (2001). Using the five-factor model to represent the DSM-IV personality disorders: An expert consensus approach. *Journal of abnormal psychology*, 110(3), 401.
- McWilliams, N. (2011). *Psychoanalytic diagnosis: Understanding personality structure in the clinical process*. Guilford Press.
- Meyer, B., Pilkonis, P. A., Proietti, J. M., Heape, C. L. ve Egan, M. (2001). Attachment styles and personality disorders as predictors of symptom course. *Journal of personality disorders*, 15(5), 371-389.
- Miller, M. B., Useda, J. D., Trull, T. J., Burr, R. M. ve Minks-Brown, C. (2002). Paranoid, schizoid, and schizotypal personality disorders. In *Comprehensive handbook of psychopathology*. Boston: Springer, 535-557.
- Miller, M. C. (2001). Personality disorders. *Medical Clinics of North America*, 85(3), 819-837.
- Millon, T., Grossman, S., Millon, C., Meagher, S. ve Ramnath, R. (2019). Modern Yaşamda Kişilik Bozuklukları (E. O. Gezmiş, Çeviri). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları. (Orijinal çalışma basım tarihi 1999).
- Overholser, J. C. (1989). Differentiation between Schizoid and Avoidant Personalities: An Empirical Test. *The Canadian Journal of Psychiatry*, 34(8), 785-790.
- Ribot, T. (1911). *The psychology of the emotions*. Walter Scott Publishing Company.
- Sperry, L., Carlson, J., Sauerheber, J. D. ve Sperry, J. (Ed.). (2015). *Psychopathology and psychotherapy: DSM-5 diagnosis, case conceptualization, and treatment*. Routledge.
- Torgersen, S., Kringlen, E. ve Cramer, V. (2001). The prevalence of personality disorders in a community sample. *Archives of general psychiatry*, 58(6), 590-596.
- Torgersen, S., Lygren, S., Øien, P. A., Skre, I., Onstad, S., Edvardsen, J., ... ve Kringlen, E. (2000). A twin study of personality disorders. *Comprehensive psychiatry*, 41(6), 416-425.
- Triebwasser, J., Chemerinski, E., Roussos, P. ve Siever, L. J. (2012). Schizoid personality disorder. *Journal of personality disorders*, 26(6), 919-926.
- Winarick, D. J. ve Bornstein, R. F. (2015). Toward resolution of a longstanding controversy in personality disorder diagnosis: Contrasting correlates of schizoid and avoidant traits. *Personality and Individual Differences*, 79, 25-29.
- Winnicott, D. W. (2018). *The maturational processes and the facilitating environment: Studies in the theory of emotional development*. Routledge. (Orijinal çalışma basım tarihi 1965).
- Wolff, S. (1998). Schizoid personality in childhood. In *Asperger Syndrome or High-Functioning Autism?*. Boston: Springer, 123-142.
- World Health Organization. (2019). *International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems 10th Revision* Genova: World Health Organization. (06/08/2020 tarihinde <https://icd.who.int/browse10/2019/en#/F60.1> adresinden ulaşılmıştır).
- Zec, R. F. (1995). Neuropsychology of schizophrenia according to Kraepelin: disorders of volition and executive functioning. *European Archives of Psychiatry and Clinical Neuroscience*, 245(4-5), 216-223.